

Problematika snímání skla a kvalifikace povrchové struktury

Vlastimil Hotař,

Katedra sklářských strojů a robotiky, Technická univerzita v Liberci

***Seminář moderní metody rozpoznávání a zpracování
obrazových informací***

50 let
1963-2013
Katedry sklářských strojů a robotiky

50 let

1963-2013

Katedry sklářských strojů a robotiky

- Manipulace s tvarově složitými objekty
- Vývoj autonomních mobilních robotů
- Projektování a návrhy automatických zařízení
- Vizualizace procesů a zpracování obrazu
- Počítačové simulace procesu tvarování
- Studium reologických vlastností
- Vyhodnocování a analýza teplotních polí

Obsah

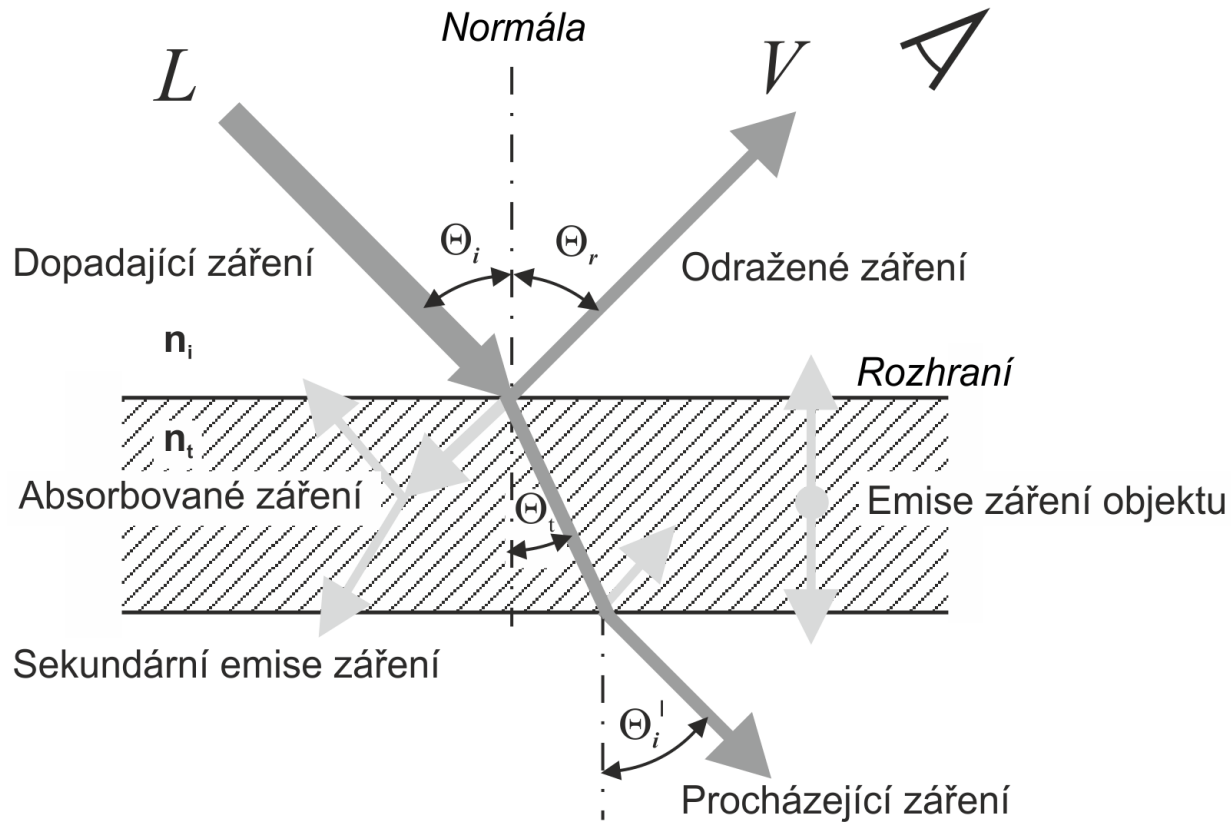
- 1. Teoretické a praktické aspekty snímání skla a skloviny**
  - Snímání skloviny
  - Snímání skla
- 2. Hodnocení povrchových struktur**
  - Statistické hodnocení
  - Aplikace fraktální geometrie pro hodnocení míry strukturovanosti
  - Hodnocení směrovosti struktury
  - Ukázka aplikace metodiky
  - Získání celkové informace o povrchové struktuře
- 3. Příklady dalších analýz**
- 4. Závěr**

1. Teoretické a praktické aspekty snímání skla a skloviny

1. Teoretické aspekty snímání skla a skloviny

*Základní jevy při dopadu světla (elektromagnetického záření)
na sledovaný objekt*

Sklo a sklovina

Ve sklářské terminologii existují dva stavy materiálu:

Sklo je stav materiálu po transformaci, jedná se o sklo ve stavu, tak jak je běžně používáno.

Sklovina se rozumí materiál od teploty 450 až 700 °C výše a vyznačuje se především sníženou viskozitou, která umožňuje i teci. (Rozptyl teplot je dán složením běžně používaných skel.)

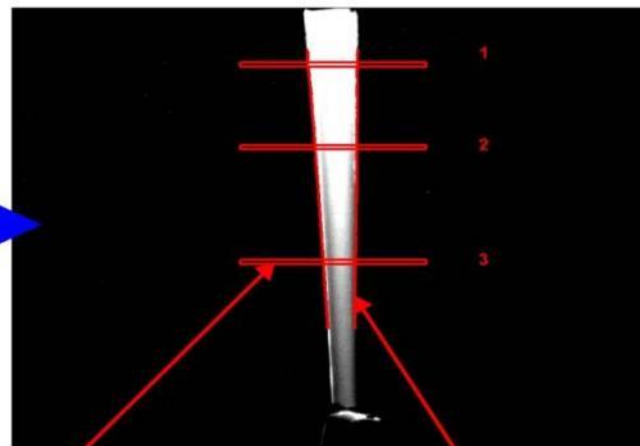
Snímání skloviny

V případě skloviny dochází u vyšších teplot k radiaci ve viditelném spektru elektromagnetického záření, tedy sklovina „svítí“.

Snímek z kamery

Snímek ze zpracování

Okna pro výpočet šířky proužku

Získaná kontura

Zpracování obrazu z kamery

Snímání skloviny

Hlavním problémy:

- **Zvýšená teplota** = kamera musí být **dostatečně stíněna** od tepelného záření, **opatřena filtry**, často **aktivně chlazená**. V praxi je zajištění chlazení hlavním problémem a také často nejdražší částí zařízení.
- **Vibrace** přenášené z výrobního zařízení na kameru a hardware pro zpracování obrazu.

Snímání skla

Problémy:

- **Nerozptýlený (zrcadlový) odraz** viditelného elektromagnetického záření od povrchu – platí pro většinu výrobků ze skla .

- **Transparence**, kdy viditelné elektromagnetické záření sklem prochází – v případě čirého bezbarvého skla anebo jen málo barveného skla.

Pro detekci objektů ze skla je nutné využít buď **absorpce skla**, nebo **jeho odrazivosti**.

Využití absorpce skla

Absorpce – nejčastěji používána v praxi pro detekci objektů ze skla.

Například:

Přířezy z plochého skla pro výrobu zasklení aut.

Je využíváno **bílého pásu**, **osvětlovačů s rozptýleným, difuzním světlem** umístěné nad pásem pod úhlem (aby se samy neodrážely od povrchu objektu).

Objektem položeným na pás **prochází světlo sklem dvakrát** (po průchodu objektem dopadá světlo na pás, od kterého se odráží, znovu prochází objektem a směřuje do objektivu kamery).

Snadnější snímání mají skla se zvýšenou absorpcí, která se pro zasklení automobilů používají.

Využití absorpce skla

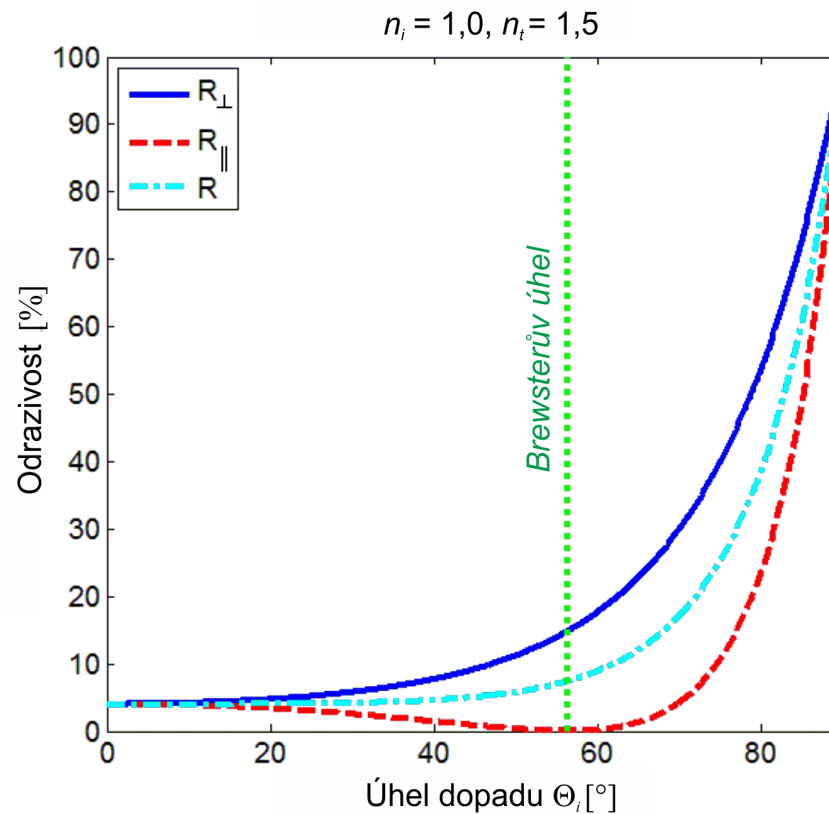
Průchod světla sklem je využíván také pro **stanovení *distorze*** (geometrického zkreslení) uvnitř skla.

V tomto případě je používáno osvětlovače s relativně přesnými geometrickými tvary, nejčastěji se jedná o černé pruhy dané šířky, pod určitým úhlem a s danou roztečí (tzv. zebradeska).

Využití odrazu světla od povrchu skla

Odraz je závislý na úhlu dopadu světla a jeho polarizaci.

Využití odrazu světla od povrchu skla

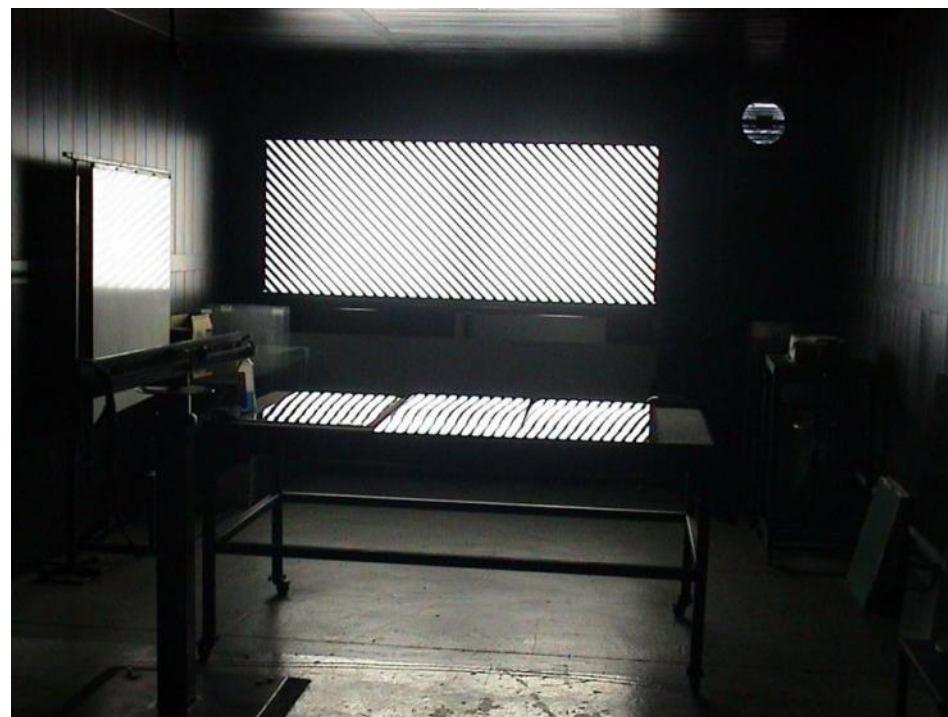
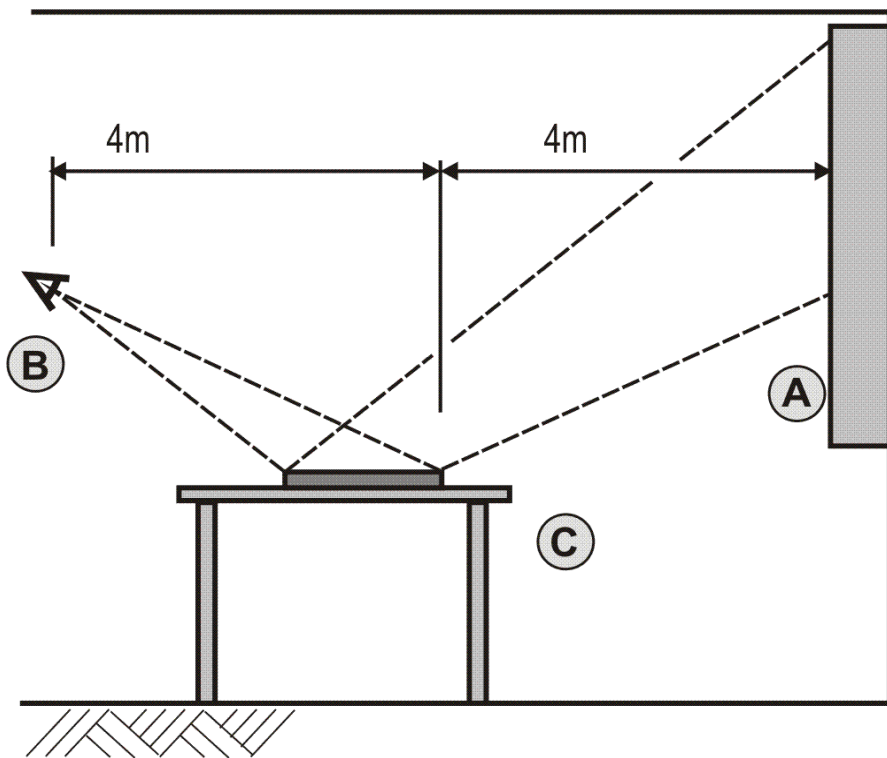
Například:

Corrugation test, který hodnotí optickou jakost (zvlnění) povrchu skla a je prováděn subjektivně off-line srovnáním s etalony obsluhou.

Cíl výzkumu na KSR:

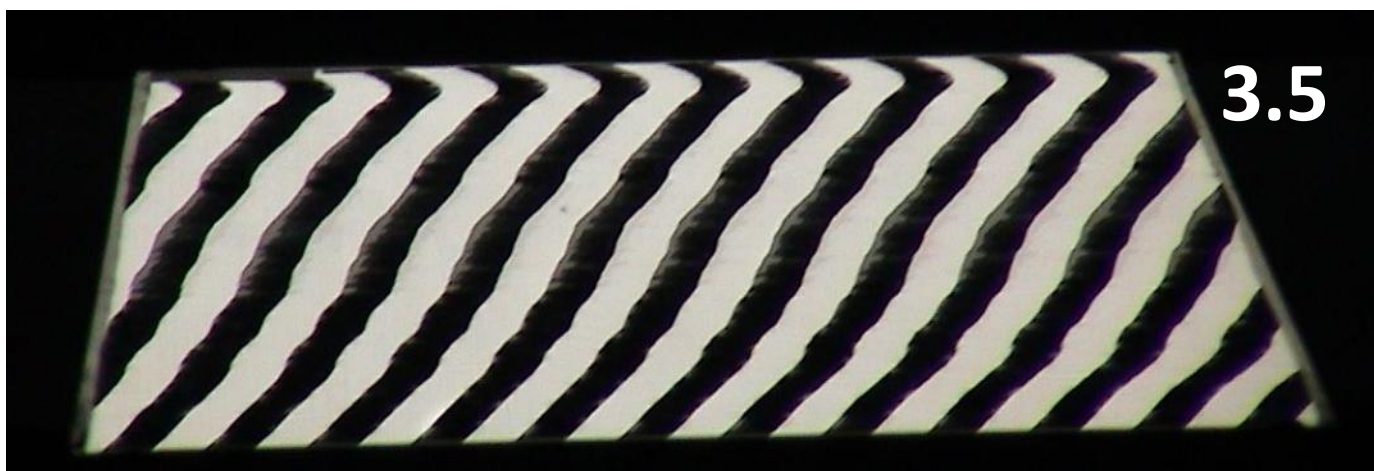
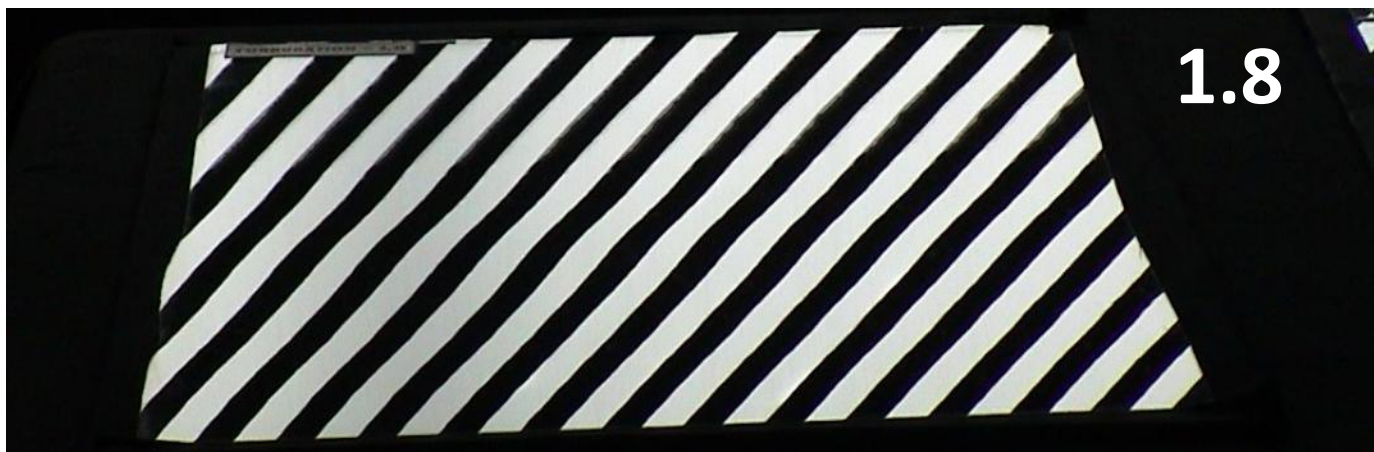
- test objektivizovat,
- bylo použito nástrojů statistiky a fraktální geometrie,
- na základě váhových koeficientů byla stanovena výsledná kvalita (využívá zavedené škály tříd jakosti).

Corrugation test

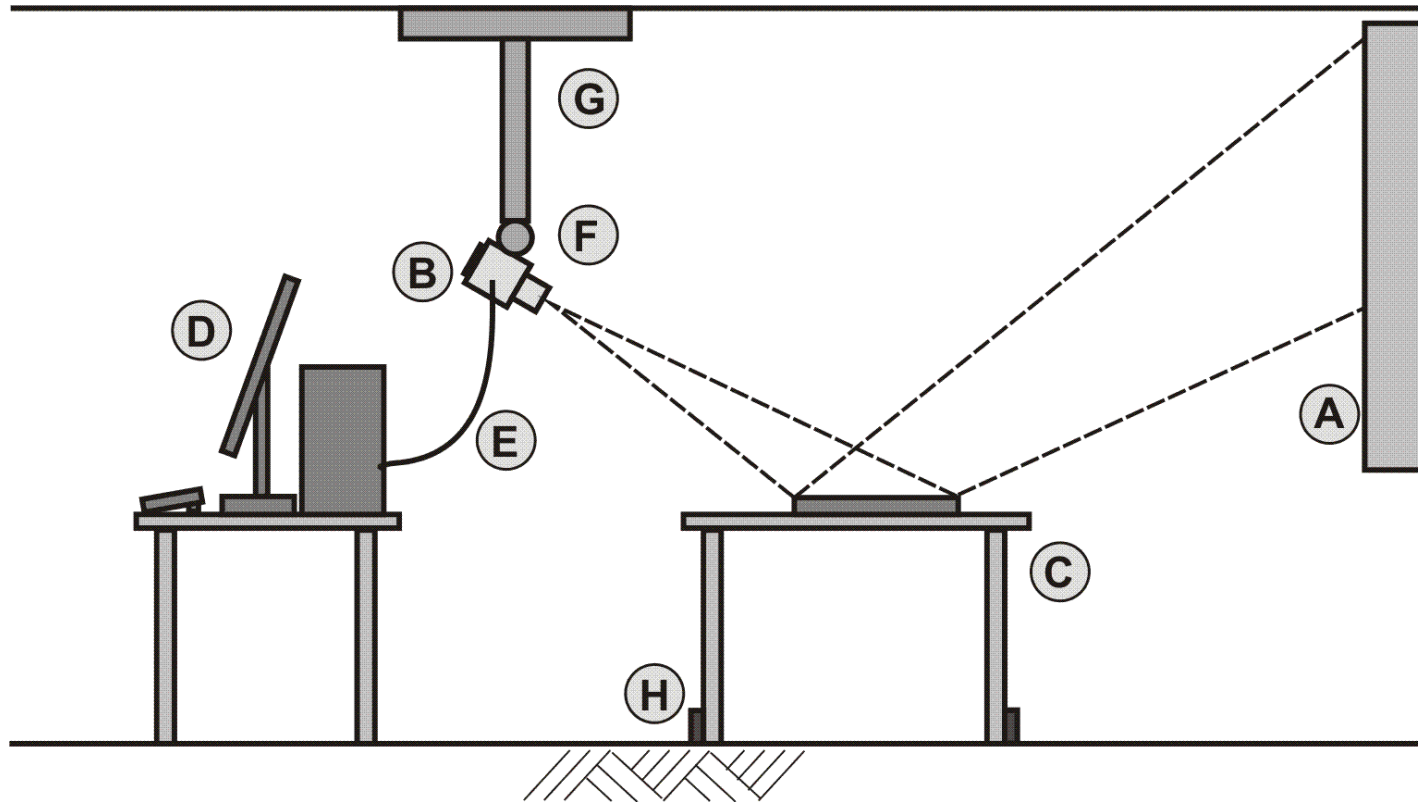

Corrugation test

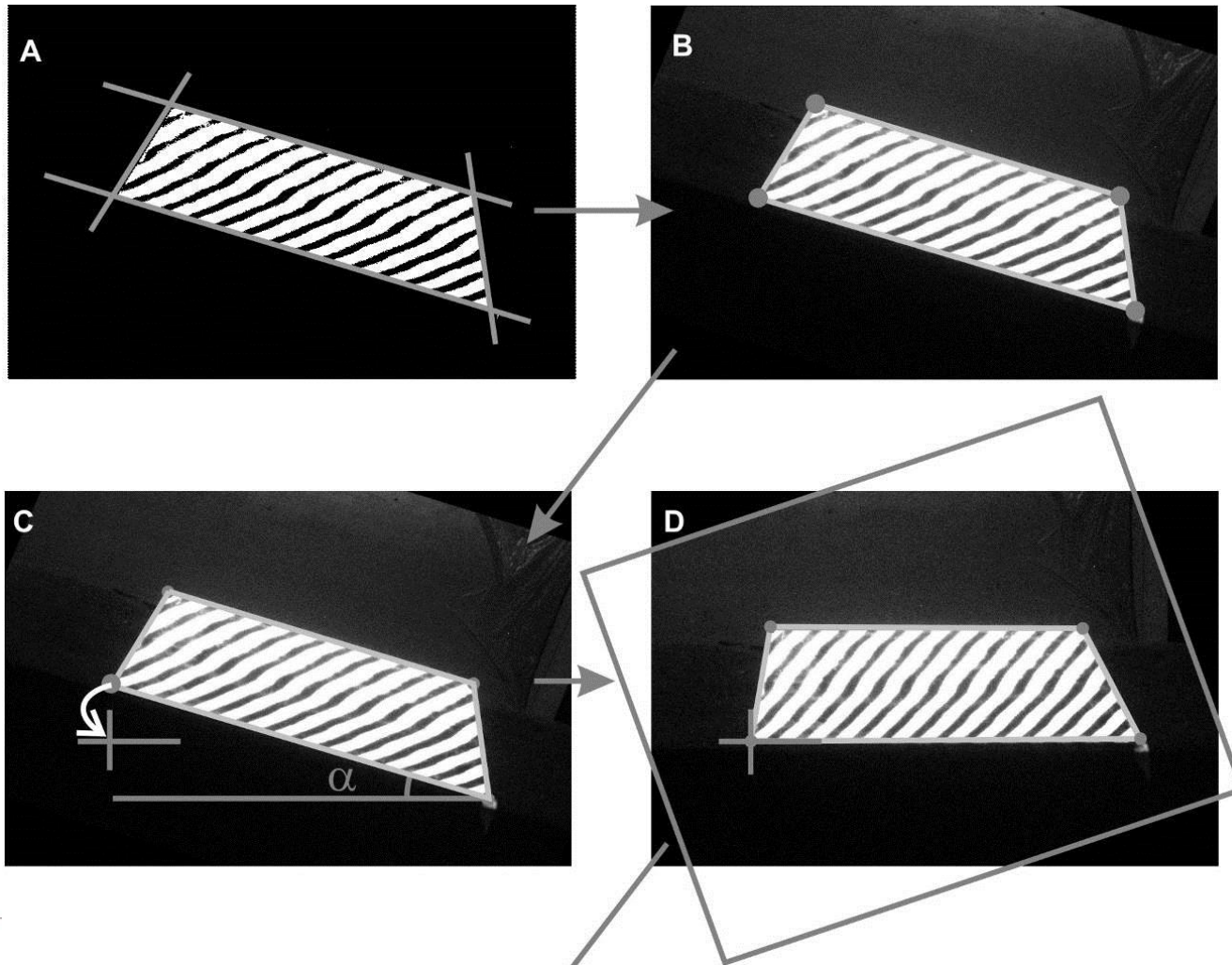
Corrugation test

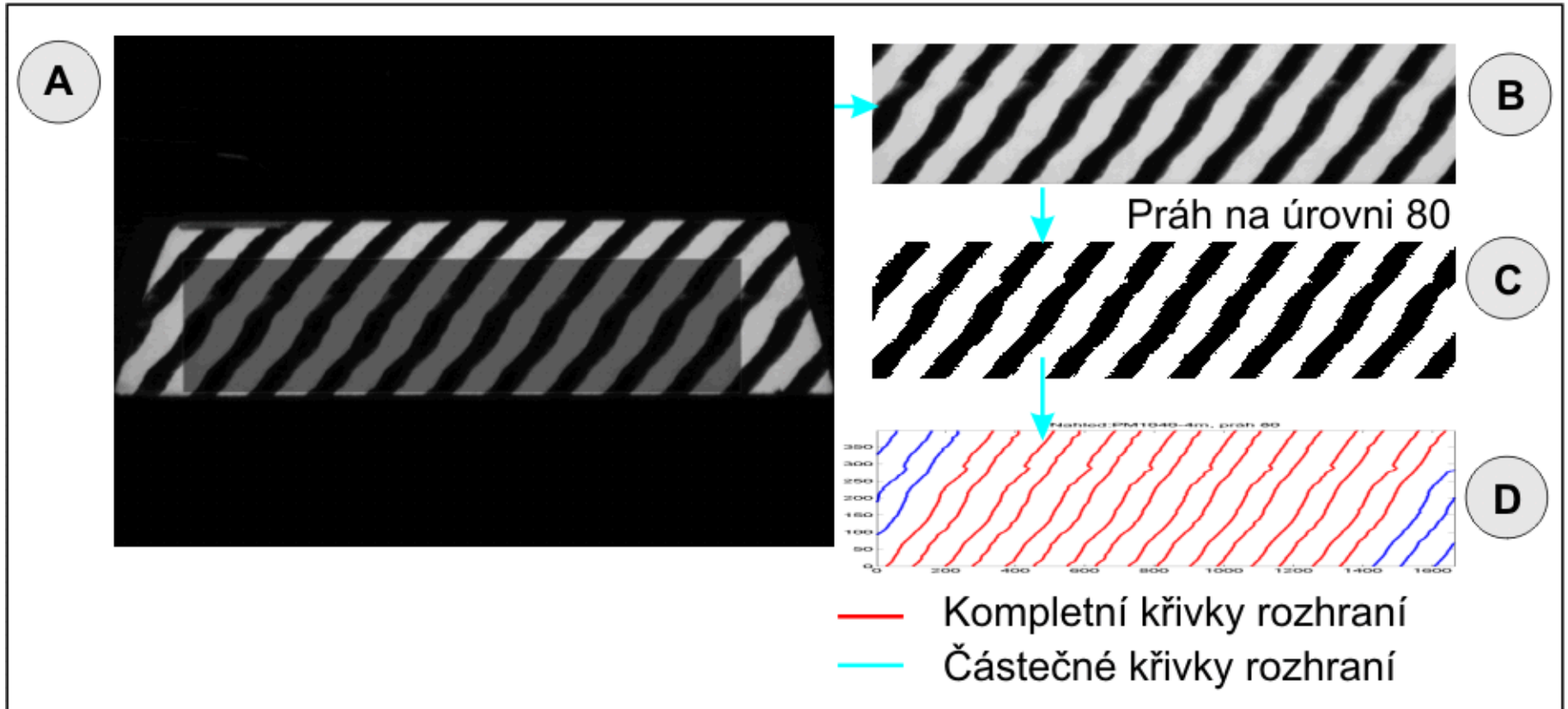

Corrugation test

Corrugation test

Corrugation test

Program Vlnitost v. 2.7

Soubor Nástroje Nápověda

Analýza

Corrugation 2/3

Corrugation celek

Optické zvlnění

Oba testy

Informace-program

Vlnitost 2.7
15. 1. 2009
Parametry ze dne:
10.10.06;15.1.09

Nastavení:
Plovoucí výřez
Otočení vzorku: ANO
Korekce: NE

Režim:
Vyfot' a vypočti

Definice vzorku a stanovení kvality

Pozice vzorku: >XX

Datum odběru vzorku (rok-měsíc-den): 2009 - 01 - 29

Čas odběru vzorku (hodina-minuty): 08 - 30

Tloušťka skla (mm): 6

Rychlost (m/min): 20

Výkon (t/den): 650

Barva: FCLO

Vana: R2

Subjektivně posouzená kvalita **C: 3.3** **O: 2.5**

Poznámka: test

Název souboru: 2009-01-29 08-30 6.0 AB 3.3 O 2.5

Corrugation - kvalita

Co: 3.6

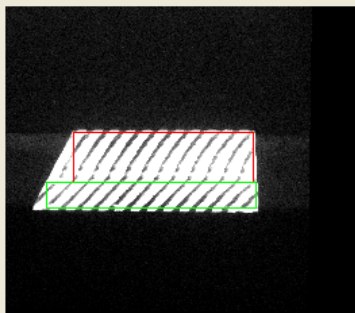
Cs: 3.3

Opt.zvlnění - kvalita

Oo: 2.5

Os: 2.5

Aktuální fotografie

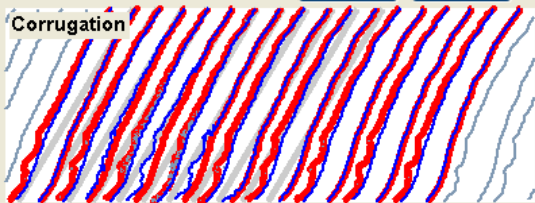
Aktuální měření

Snímek: R2_2008-10-31_10-30_44_AB_3-00007.JPG

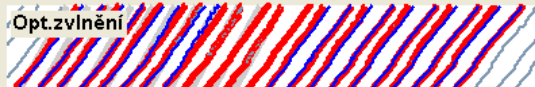
Nahraj ... Edituj ...

Corrugation

Práh: 150/240   Co: 3.6 Cs: 3.3
Dimenze: 8.56/5.88   Rozptyl: 52.58/52.56
Délka rel.: 1074.7/1073.1   Délka pom.: 1074/1072

Opt.zvlnění

Práh: 150/240   Oo: 2.5 Os: 2.5
Dimenze: 2.63/4.22   Rozptyl: 40.40/44.89
Délka rel.: 1038.0/1072.6   Délka pom.: 1032/1065

Pozice: AB Tloušťka: 6
Čas: 2009-01-29-08-30   Komentář: test
Rychlost-Výkon-Barva-Vana: 20-650-FCLO-R2

Vypočteno. Definujte vzorek a kvalitu

Vyfot' a vypočti

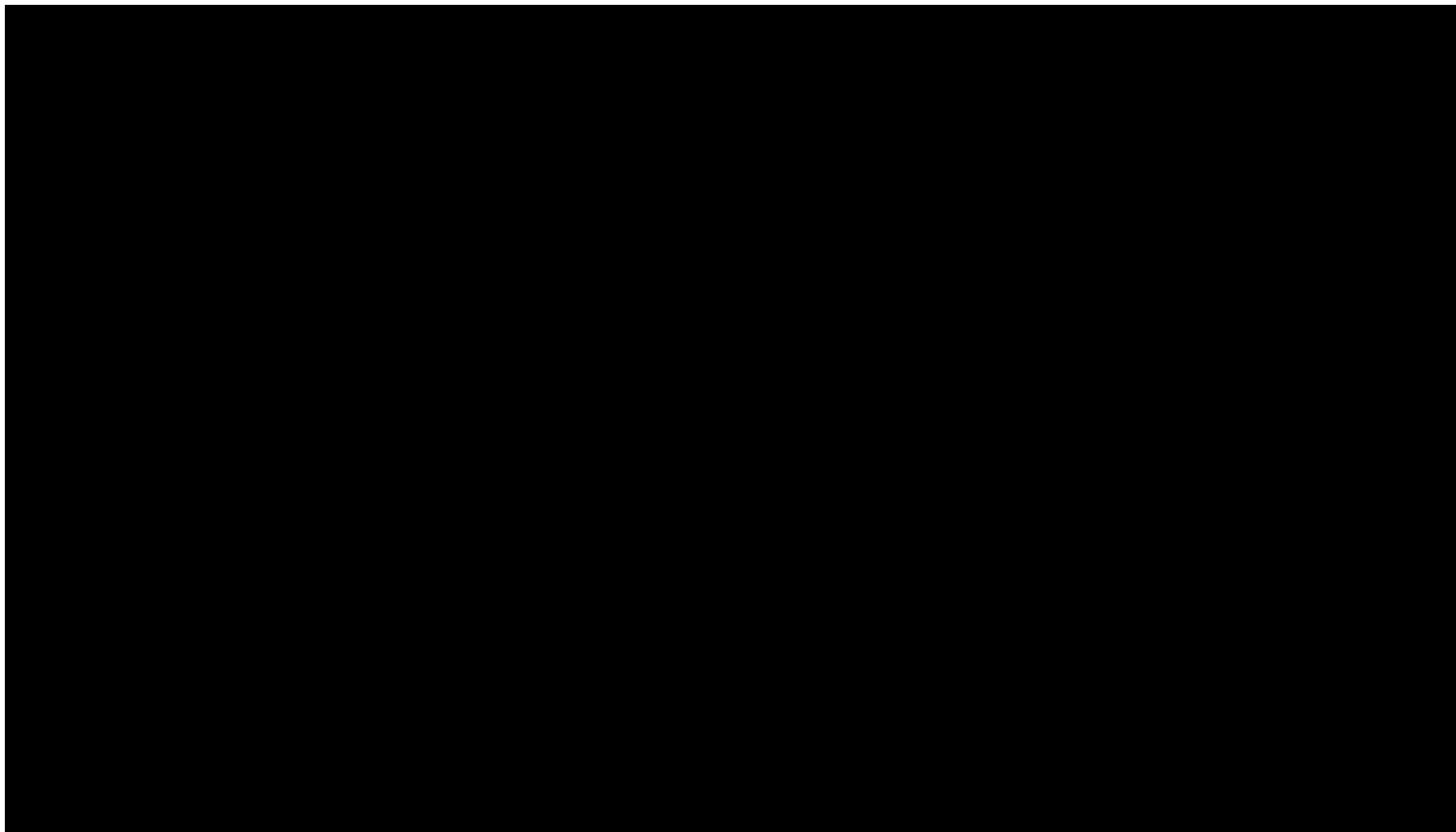

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
www.tul.cz

60^{let}
univerzitního
vzdělávání
v Liberci

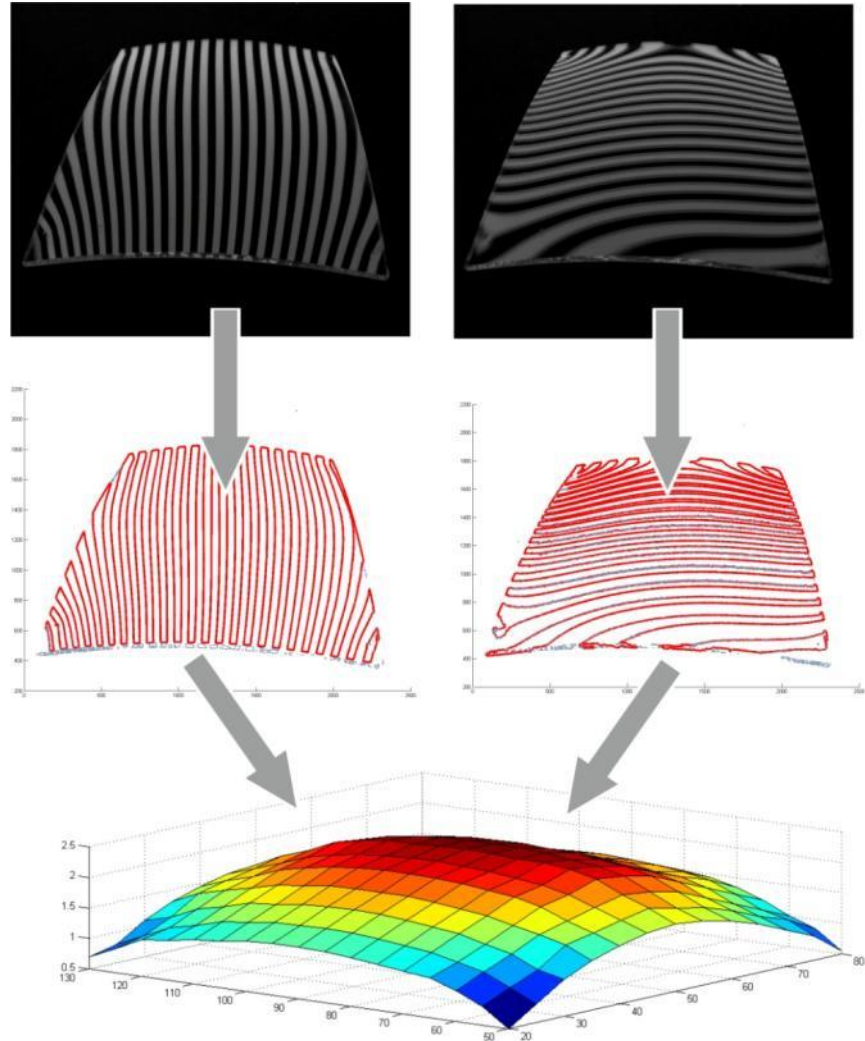
1953
2013

Využití odrazu světla od povrchu skla

Další příklad: využití pro získání 3D modelu objektu

2. Hodnocení povrchových struktur

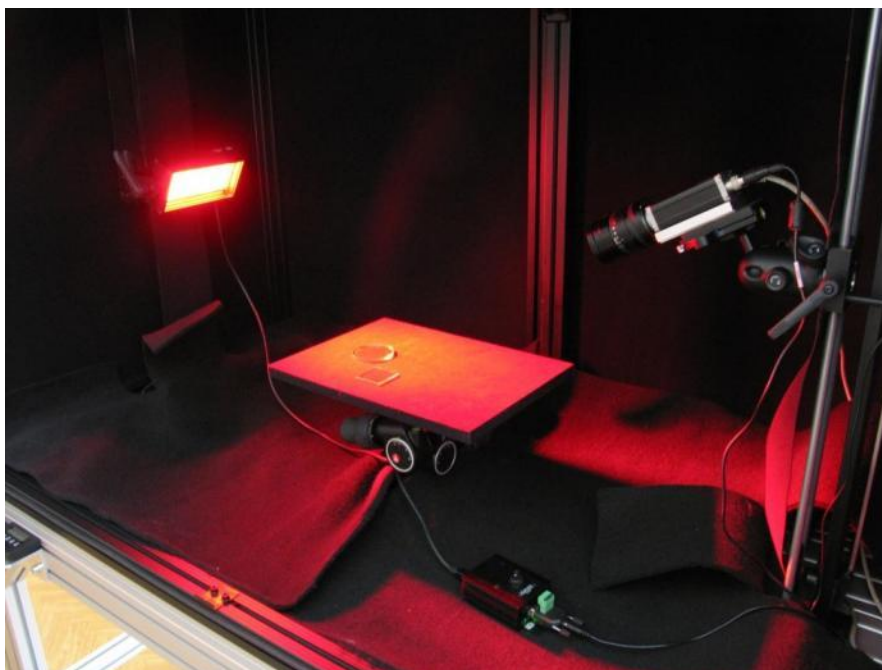
2. Hodnocení povrchových struktur

- není vázáno na sklo,
- je třeba zajistit vždy stejné podmínky,
- minimalizovat vliv okolí, v případě laboratorních testů je vhodné využít stínícího boxu,
- osvětlení „pod úhlem“,
- nutno použít komplexního nástroje pro kvantifikaci struktury.

Použití stínicího boxu

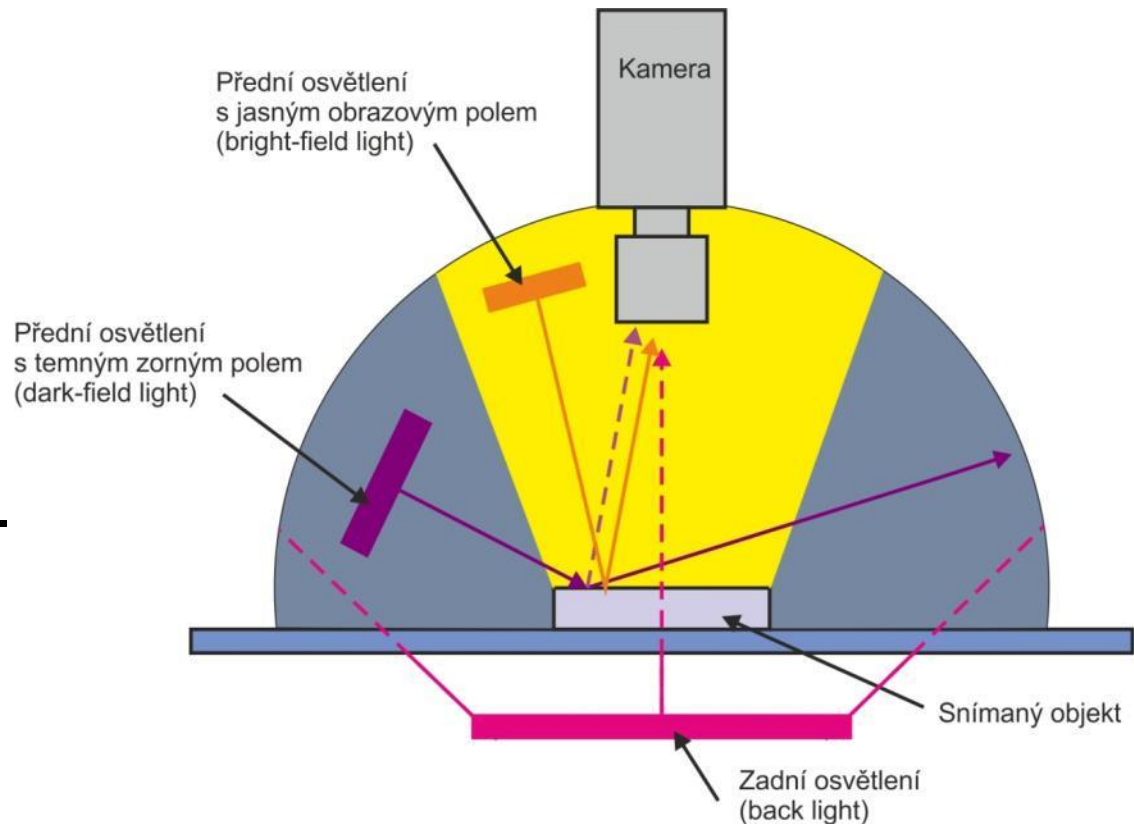

Osvětlení pod úhlem

Jedná se o přední osvětlení s temným zorným polem (dark-field lighting), kdy se světlo odráží od struktury na povrchu sledovaného předmětu.

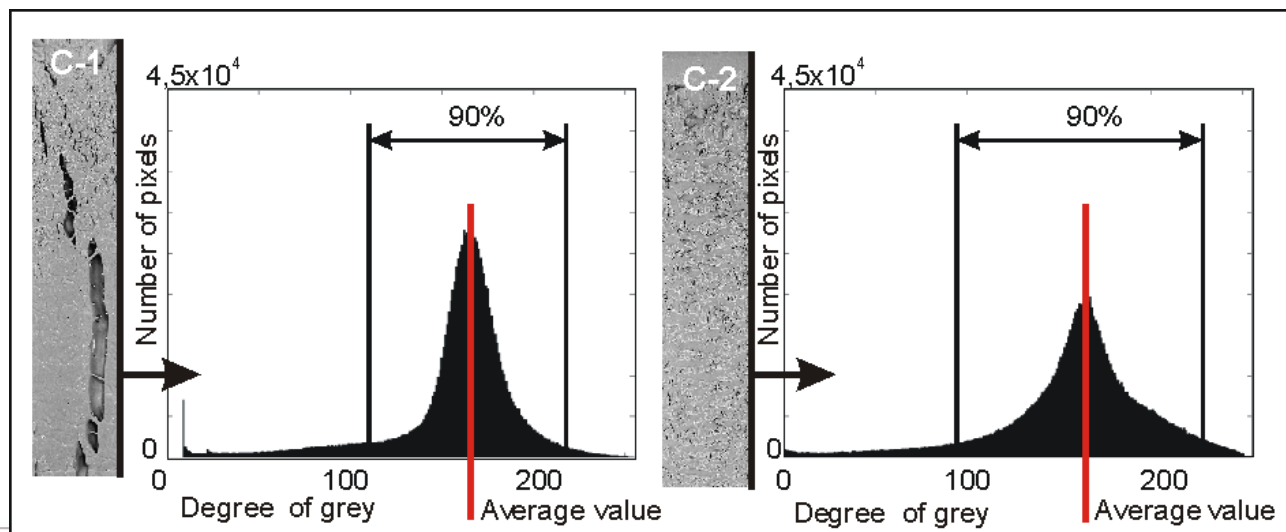
Komplexní nástroj pro kvantifikaci struktury

- nástroje statistiky,
- využití diskrétní Fourierovy transformace,
- fraktální geometrie.

Nástroje statistiky

Statistický popis histogramu

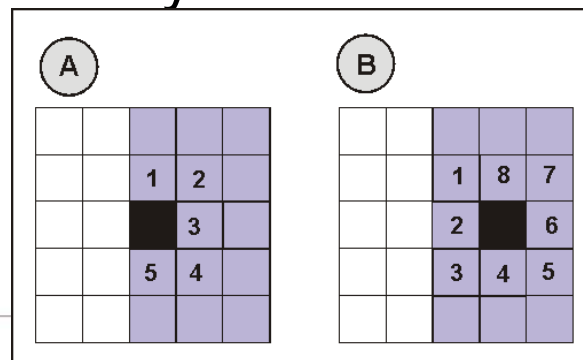
- modusu, mediánu, průměru a rozpětí, směrodatné odchylky..., lze použít jen v případech, kdy obraz nebyl před analýzou upravován.
- *statistický popis histogramu pomocí ořezání na úrovni 5 %*

Nástroje statistiky

Prahování – převod ze snímků na binární vyjádření

- **Výpočet procentuálního zastoupení poruch v obraze**
- vypočteno procentuální zastoupení černé. Předpoklad: větší strukturovanost povrchu (větší množství vad) a větší velikost poruch ve struktuře představuje větší množství černých ploch či bodů na obraze.
- **Procento sousedních pixelů stejné velikosti v obraze** k detekci relativně velkých a osamocených vad a poruch.

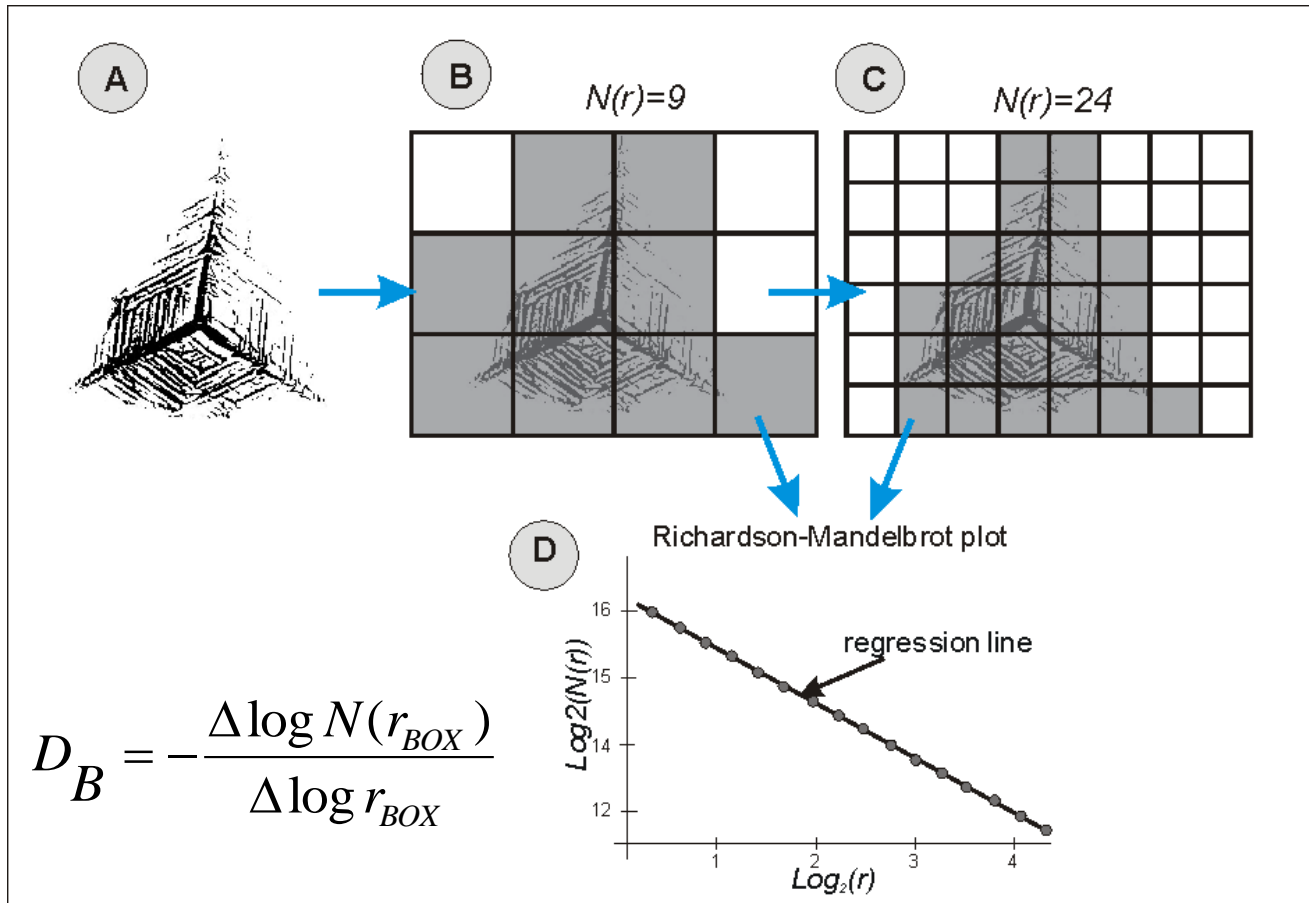

Aplikace fraktální geometrie

- pro popis snímků se nejčastěji používá tzv. mřížková metoda (Box metoda),
- výsledkem odhadu fraktální dimenze touto metodou je *box dimenze (mřížková dimenze)*,
- binární snímek je pokrýván čtverci postupně o různé velikosti r_{BOX} ,
- počítá se počet boxů nutných k pokrytí struktury.

Aplikace fraktální geometrie

Hodnocení směrovosti struktury

- popis hlavních směrů, které struktura vytváří,
- **např. 1.** může to být obrábění povrchu v určitém směru
- pomocí analýzy lze kvantifikovat míru ovlivnění povrchu obráběcími technologií,
- **např. 2.** vznik struktury na základě fyzikálního a (nebo) chemického procesu a
- snaha objektivně vyjádřit směry, které mohou souviset s danými procesy

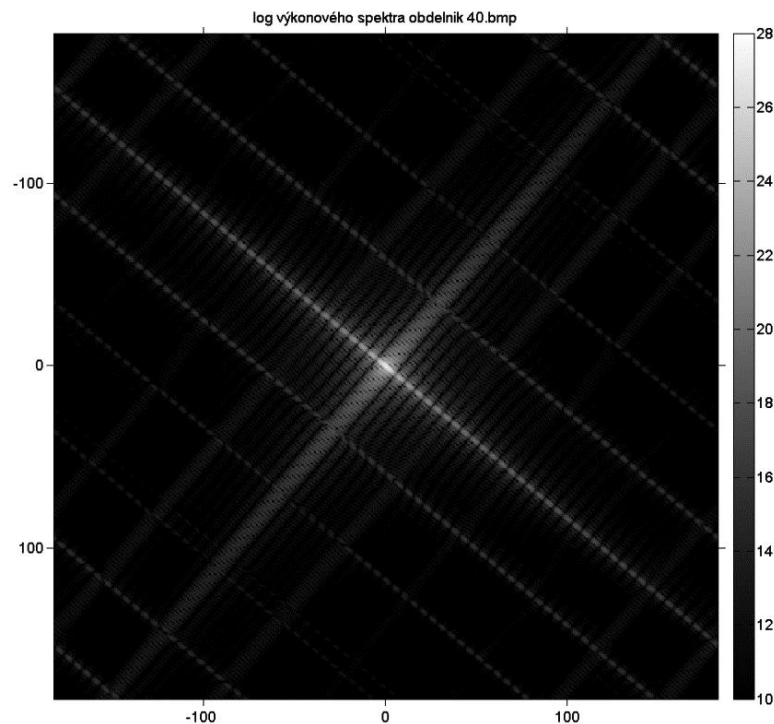
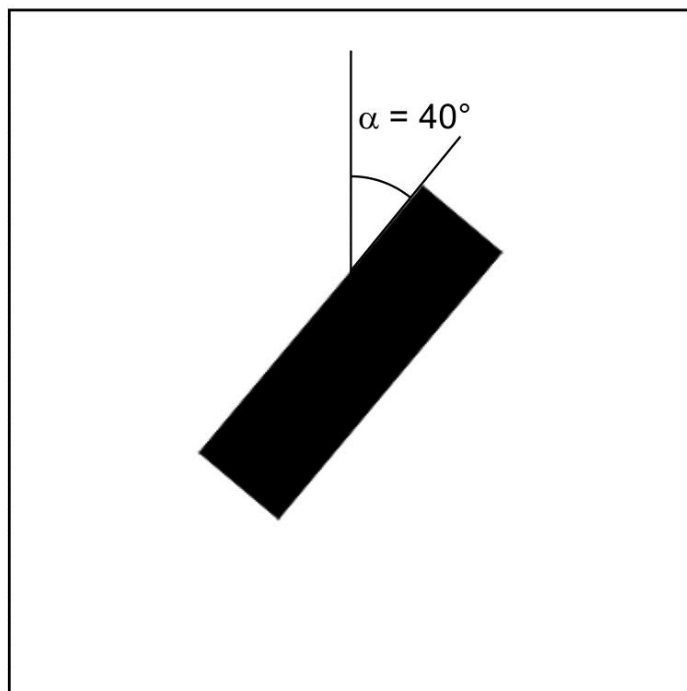
Hodnocení směrovosti struktury

- několik přístupů,
- jedním z nich je diskrétní Fourierova transformace,
- výsledkem transformace je spektrum prostorových frekvencí složené z imaginární a reálné složky,
- jednotlivé složky komplexní funkce ve formě matic je možné vyjádřit graficky a nejlépe v centrované podobě,
- často vyjádřené výkonovým spektrem v log. vyjádření.

Hodnocení směrovosti struktury

Příklad analýzy směrovosti na obdélníku, černobílý snímek a logaritmus výkonového spektra diskrétní Fourierovy transformace

Hodnocení směrovosti struktury

- analýza výkonového spektra,
- jsou vybrány jen frekvence s nejvyšším zastoupením,
- jsou pak vybrány lokální a globální maxima,
- v případě ukázky hodnocení směrovosti je zobrazený obdélník otočen o úhel $\alpha = 40^\circ$,
- výsledek analýz je hlavní směr $\alpha_{e1} = 40,2^\circ$, váha $w_1 = 0,28$, další významný směr je $\alpha_{e2} = 130,2^\circ$, váha $w_2 = 0,09$,
- druhý směr reprezentuje kratší hranu obdélníku.

Další možnost hodnocení povrchových struktur

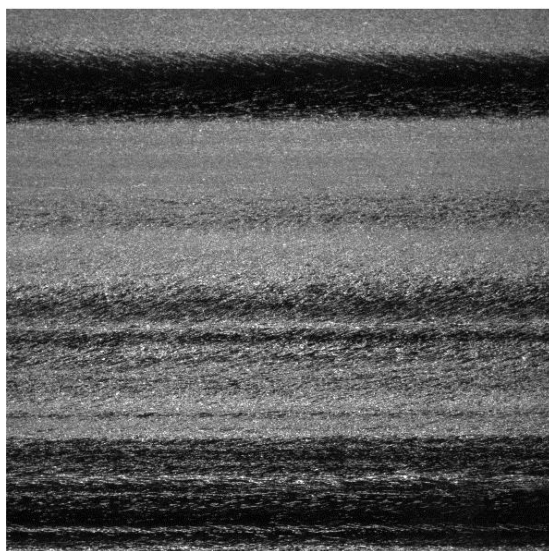
nástroje pro kvantifikaci:

- míry „zrnitosti“ snímaného obrazu a
- rovnoměrnosti struktury v obraze.

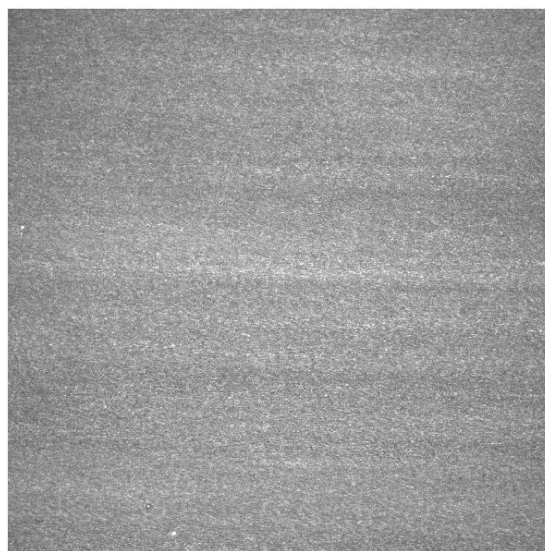

Ukázka aplikace metodiky

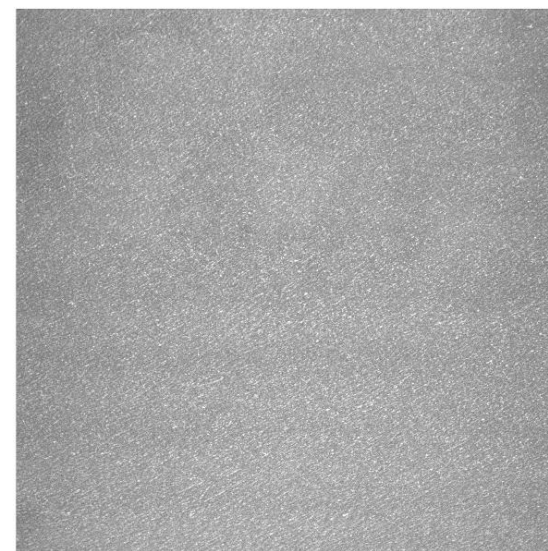
A

B

C

*Snímky povrchově opracovaného plochého skla
o velikosti 100 x 100 mm.*

Ukázka aplikace metodiky

Vzorek		A	B	C
Statistický popis histogramu pomocí ořezání na úrovni 5 %	Šíře 90 %	156	67	62
	Medián	103	152	162
Procentuální zastoupení poruch v obraze (práh 120)		66 %	3 %	0 %
Procento sousedních pixelů stejné velikosti v obraze (práh 120)		59 %	1 %	0 %
Box dimenze (práh 120), $D_B 1000$		1839	1591	952
Směrovost na základě DFT (práh 120)	Hlavní směr	90°	98°	59°
	Váha	49 %	49 %	61 %

Získání celkové informace o povrchové struktuře

- z analýz je třeba vybrat výsledné **parametry, nejlépe popisující dané vlastnosti**, které jsou předmětem studia a zájmu,
- v prvním kroku **jsou provedeny všechny analýzy** za účelem získat velkou část číselných parametrů, které lze vytěžit,
- následně je prováděn **výběr parametrů**, který celkový výpočet zjednoduší a zrychlí,
- z několika číselných parametrů lze také **váhovým koeficientem získat pouze jednu číselnou hodnotu**, která bude komplexně reprezentovat daný stav či jakost.

3. Další příklady analýz

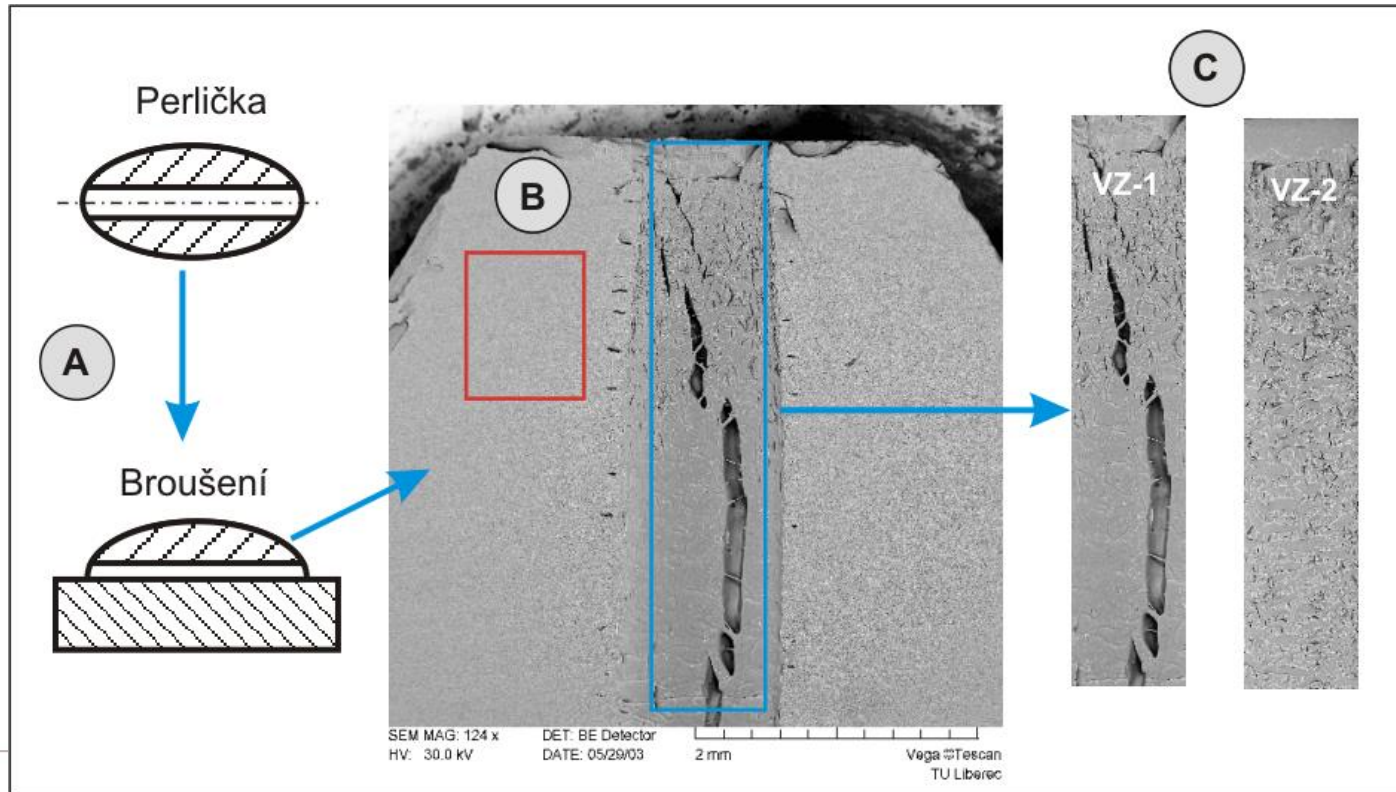

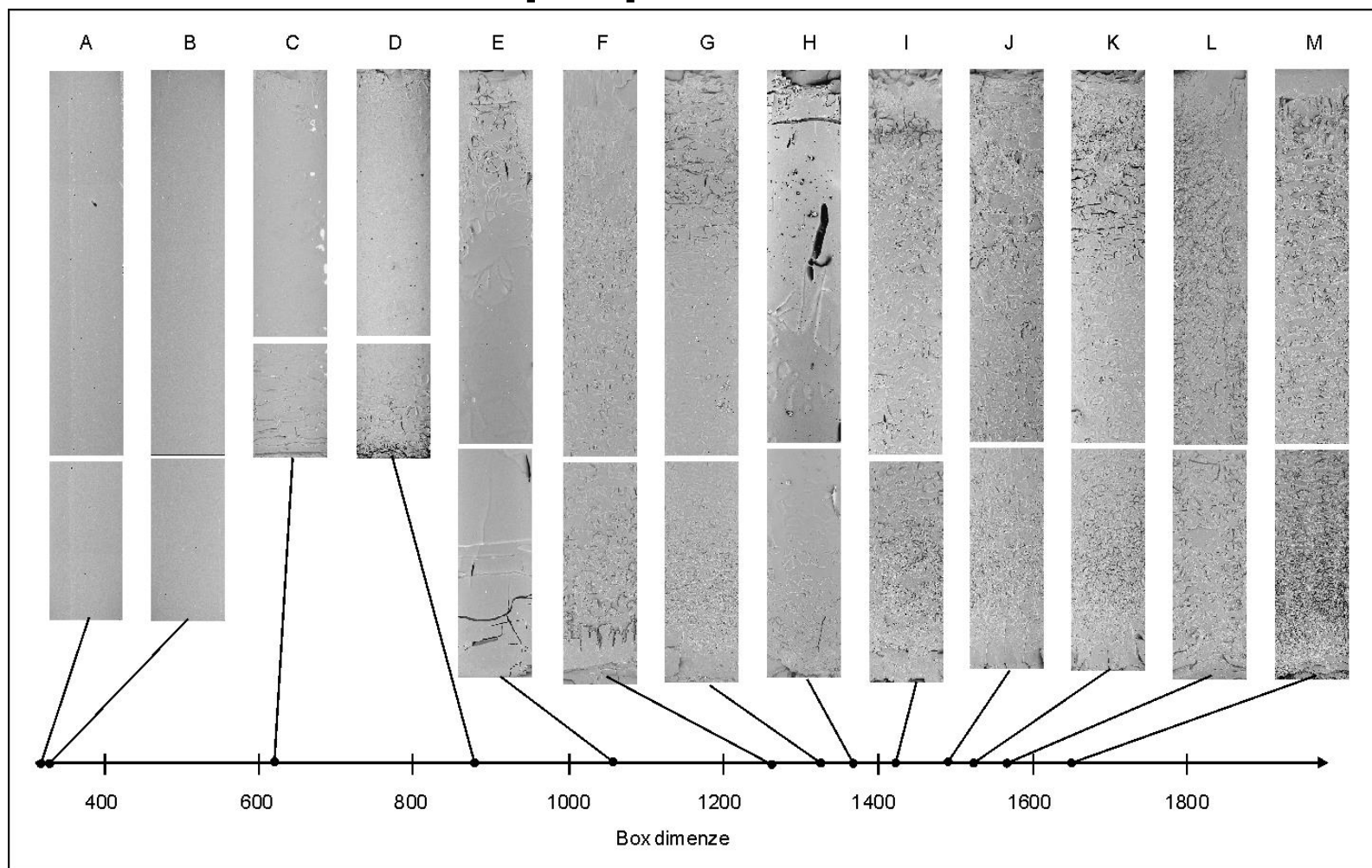
3. Další příklady analýzy

- popis kvality povrchů sklářských výrobků po tvarování - dírek v bižuterních výrobcích, které jsou vyráběny tzv. pícháním do ještě teplého a tedy tvárného polotovaru jehlou.

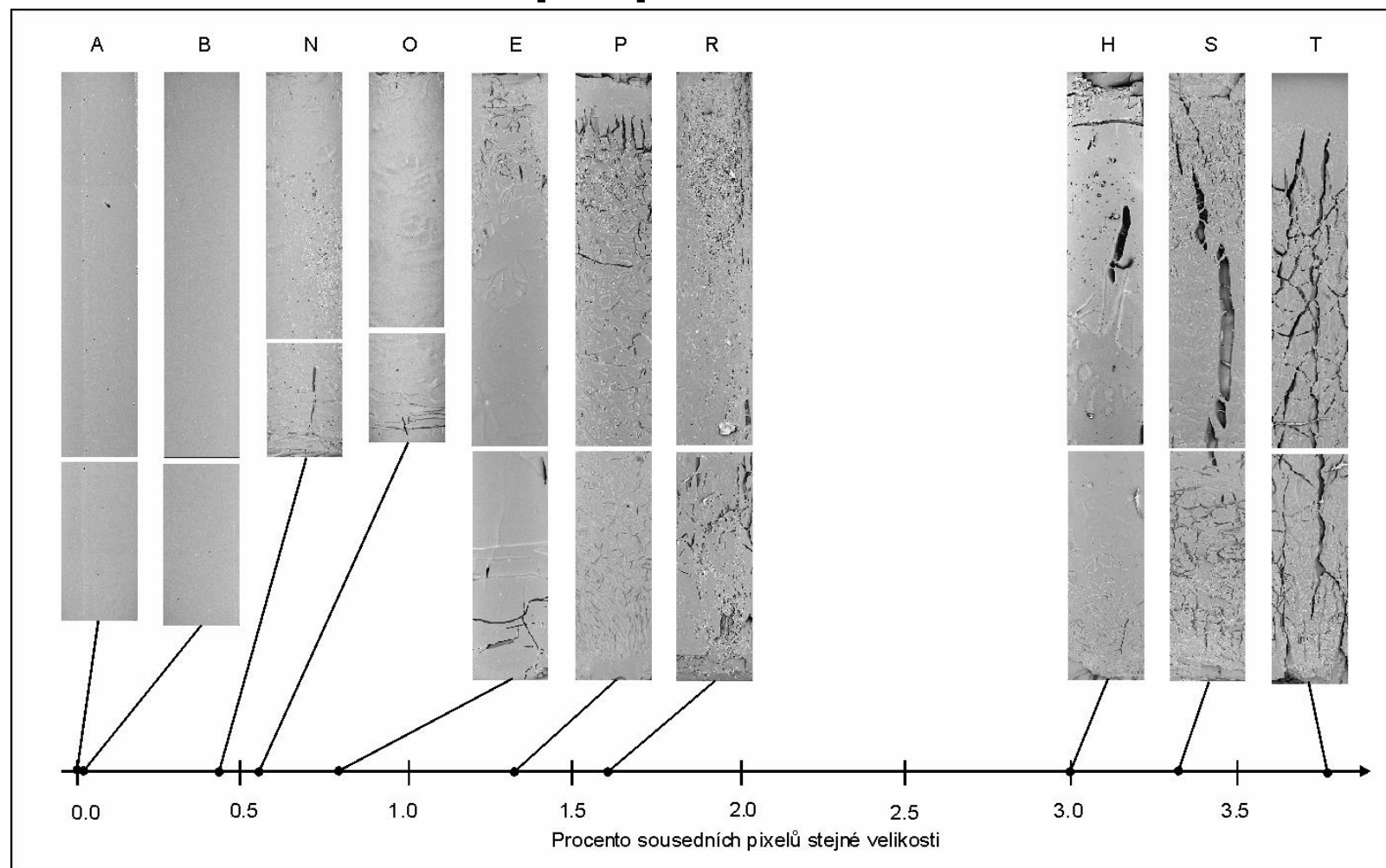

Popis povrchů dírek

Popis povrchů dírek

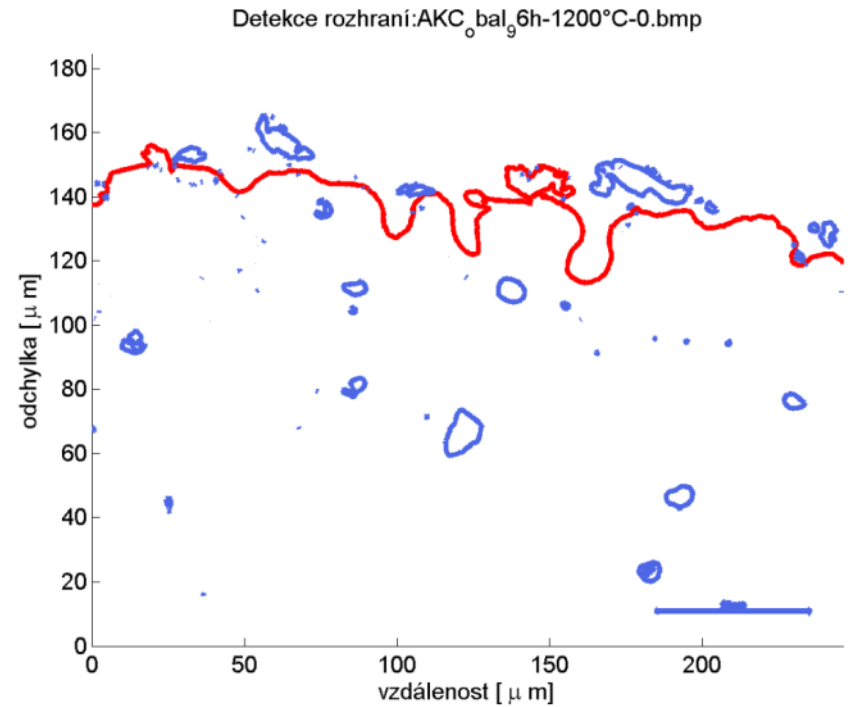
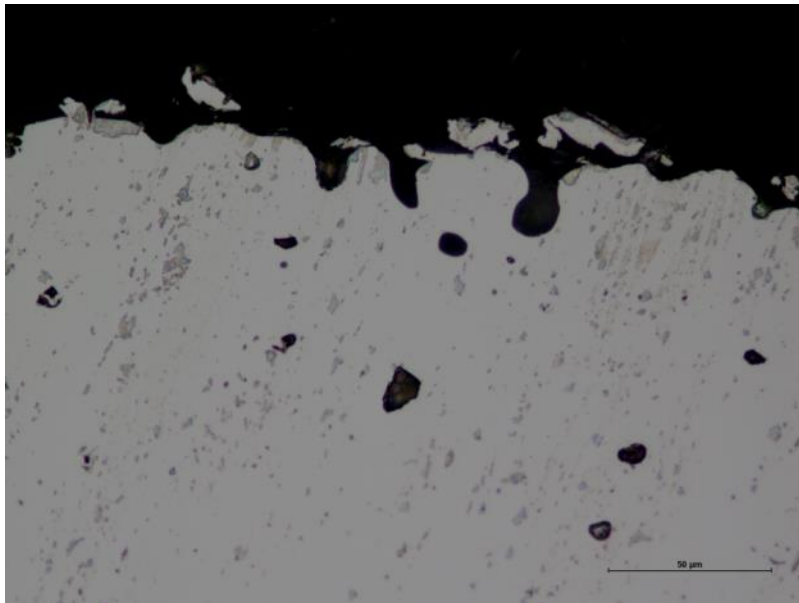

Další příklady analýz

- porovnání korozního účinku skloviny na materiály na bázi **aluminidů železa** (patřícího do skupiny *intermetalik*) s běžně užívanými materiály ve sklářství, jako je **chromniklová ocel**,
- snímání rozhraní kovu a skla po korozních testech,
- využíváno metalografických výbrusů na kterých jsou foceny rozhraní (zvětšení pomocí mikroskopu).

Analýza metalografických výbrusů

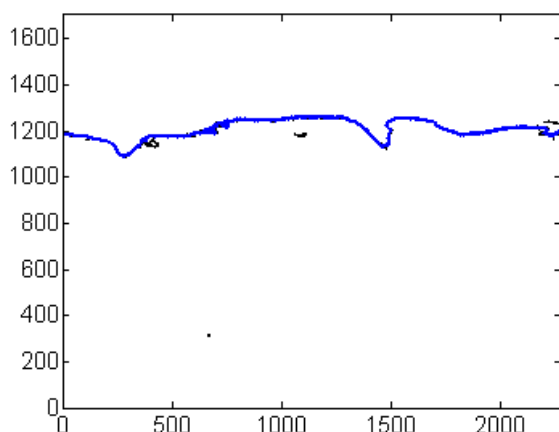
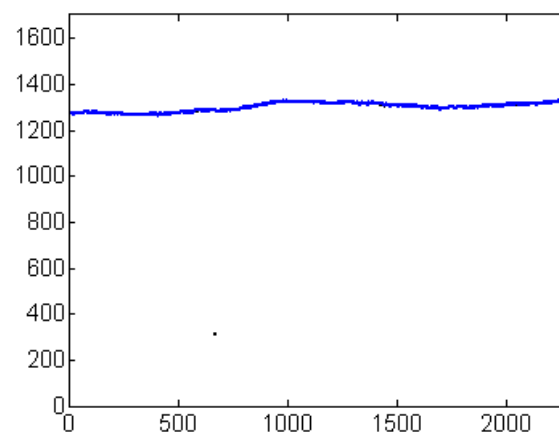

Analýza metalografických výbrusů

	AKC - ocel ČSN 417 255 - Poldi AKC - 17 255	R_m [μm]	FA - aluminid železa na bázi Fe_3Al	
základní stav		R_a [μm]		
		3.07		1.56
		0.79		0.29
		D_o 1000		1029

Analýza metalografických výbrusů

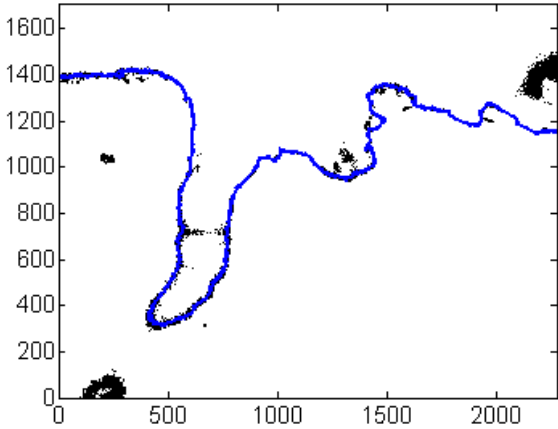
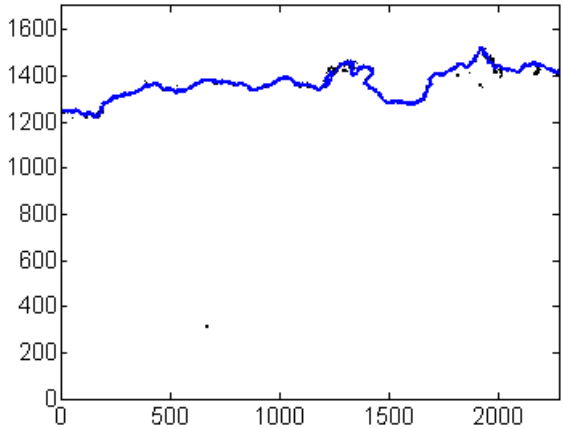
	AKC - ocel ČSN 417 255 - Poldi AKC - 17 255	R_m [μm]		FA - aluminid železa na bázi Fe_3Al
1100OC, 24 hodin		4.28	1.54	
		1.01	0.47	
		1056	1012	

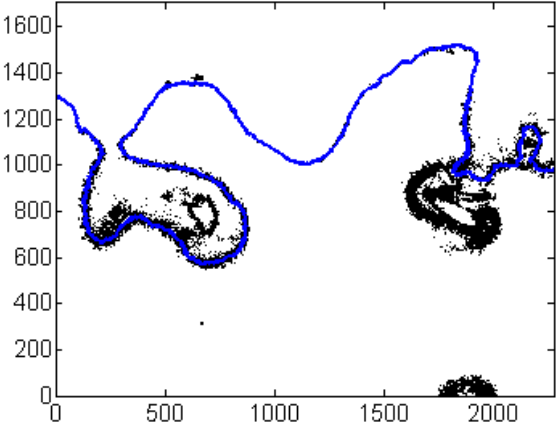
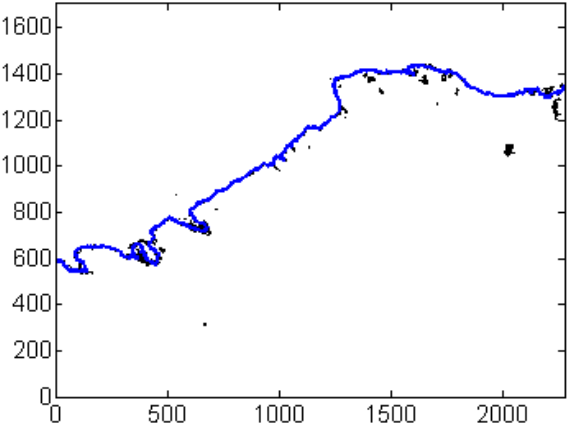
Analýza metalografických výbrusů

	AKC - ocel ČSN 417 255 - Poldi AKC - 17 255	R_m [μm]		FA - aluminid železa na bázi Fe_3Al
		R_a [μm]	D_o 1000	
1250°C, 96 hodin		28.11	5.52	
		8.59	1.39	
		1122	1100	

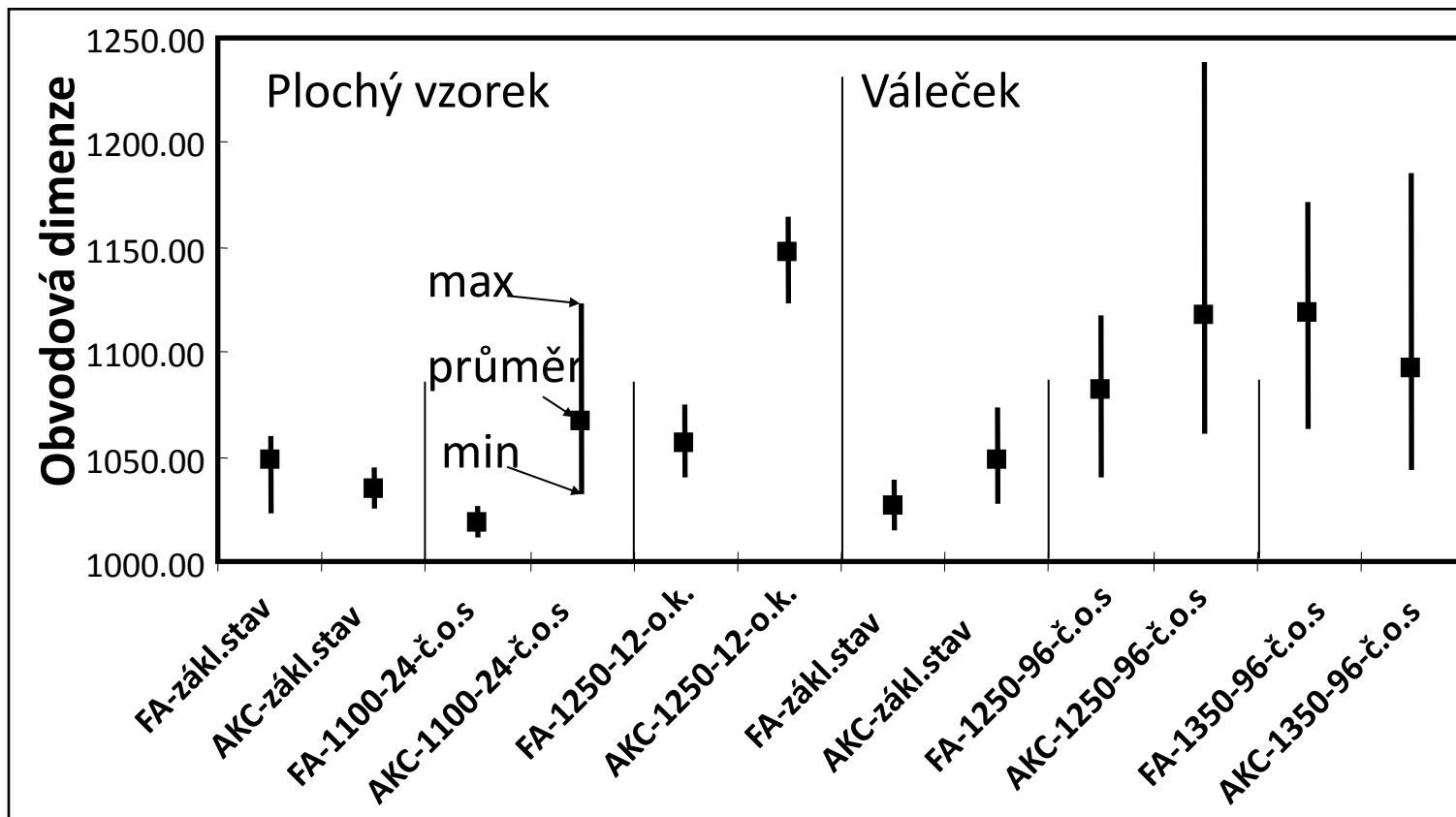
Analýza metalografických výbrusů

	AKC - ocel ČSN 417 255 - Poldi AKC - 17 255	R _m [μm]		FA - aluminid železa na bázi Fe ₃ Al
		R _a [μm]	D _{o 1000}	
1350°C, 96 hodin		24.08	22.64	
		6.09	8.09	
		1185	1124	

Analýza metalografických výbrusů

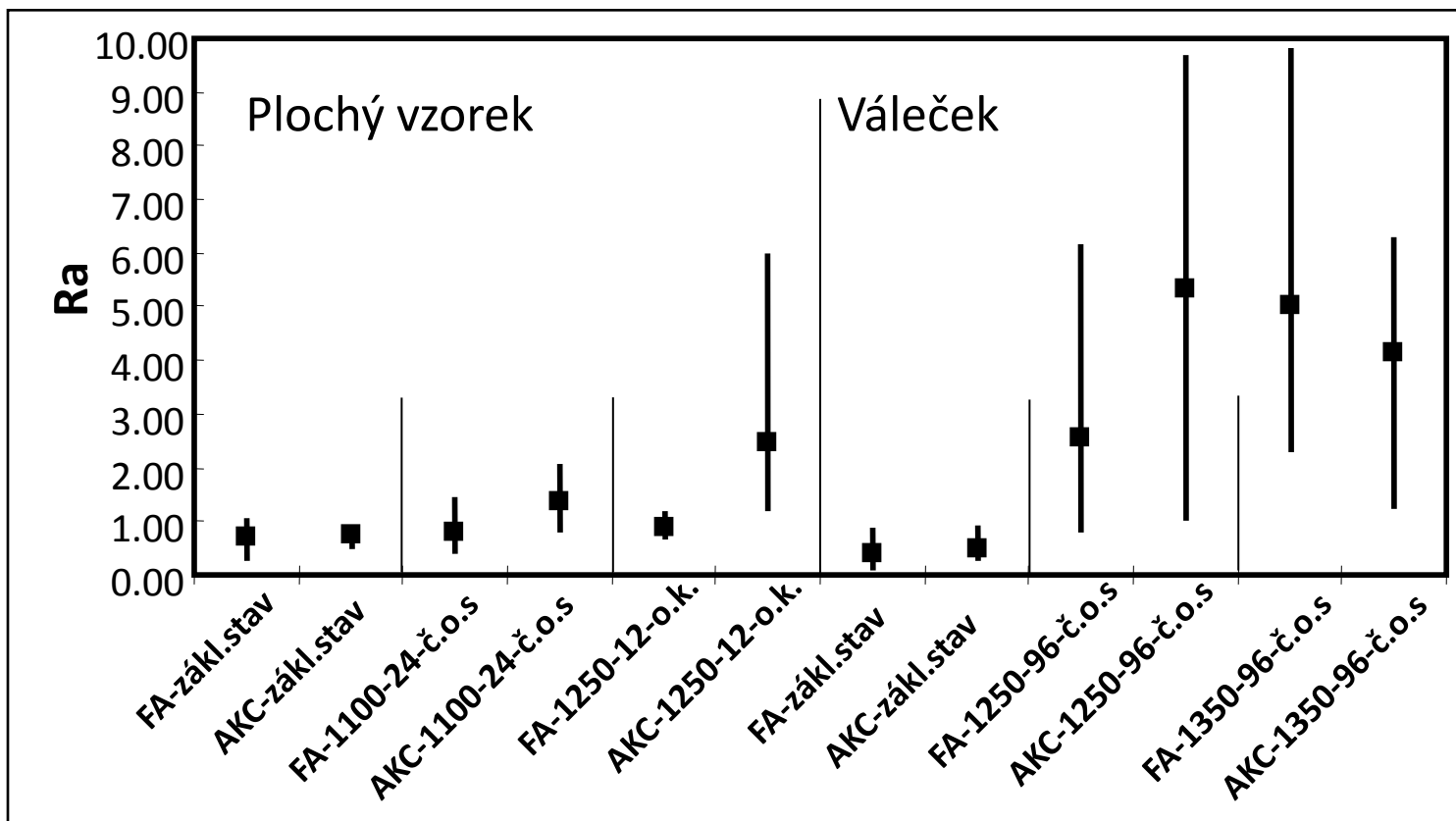

Maximální, minimální a průměrná hodnota obvodové dimenze získaná a vypočítaná z jednotlivých snímků pro daný vzorek

Analýza metalografických výbrusů

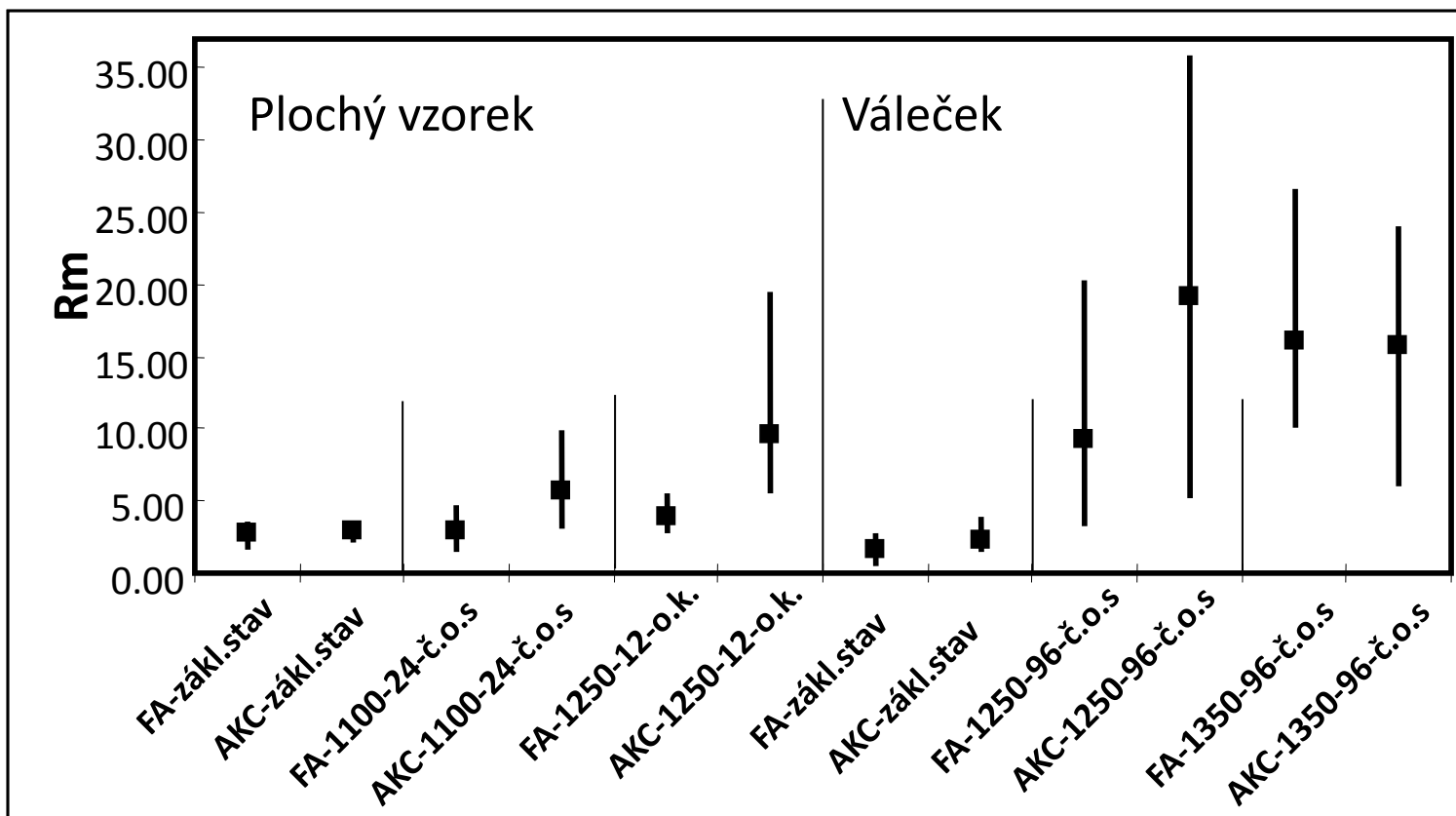

Maximální, minimální a průměrná hodnota střední aritmetická úchylna profilu R_a získaná a vypočítaná z jednotlivých snímků pro daný vzorek

Analýza metalografických výbrusů

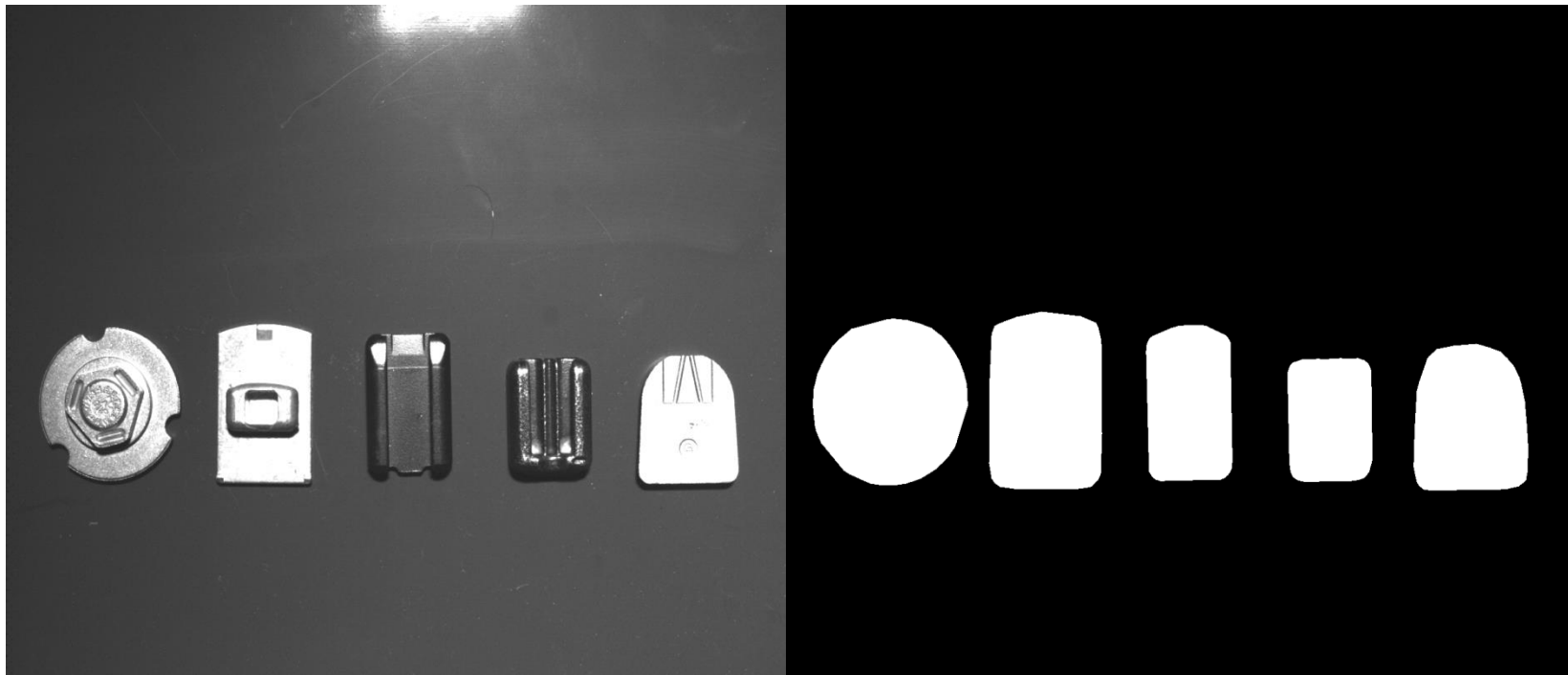

Maximální, minimální a průměrná hodnota výšky nerovnosti profilu R_m získaná a vypočítaná z jednotlivých snímků pro daný vzorek

Detekce držáků automobilových zrcátek na čelním skle

Vyjdou učební texty

Úvod do strojového vidění

1. Úvod
2. Základní principy pořízení obrazu
3. Základní typy snímačů kamer
4. Průmyslové kamery pro snímání obrazu
5. Objektivy
6. Expozice – základní parametry při snímání
7. Základní principy osvětlení a typy osvětlovačů
8. Metody obrazové analýzy používané v průmyslové praxi
9. Závěr

Závěr

- **Vyhodnocování technologické scény** obsahující skleněné objekty pomocí kamery má svá specifika,
- transparence a zrcadlový povrch skla,
- ke snímání skla je třeba použít optických vlastností skla, absorpci a odraz,
- oba přístupy jsou uplatnitelné v laboratořích a v průmyslové praxi.
- Je vyvíjena **metodika pro kvantifikaci povrchové struktury**,
- zahrnuje několik analýz, které hodnotí strukturu různými nástroji statistiky, pomocí fraktální dimenze a popisu výsledků Fourierovy transformace,
- silný nástroj pro kvantifikaci povrchových struktur z různých pohledů.

